

Biskop H. A. Brorsons Synodalmonita.

Ved Forst. F. Elle Jensen, Skals.

Den haarde Dom, som *Hans Adolf Brorsons* samtidige, Biskop *Peder Hersleb* i København, fældede om sin Kollega i Ribe, at han var »en enfoldig og ved Svaghed og Hypokondri fast uduelig Mand«, er forlængst underkendt. Allerede 1838 udgav *I. B. Daugaard* (Theol. Tidsskr. 2. Bd. S. 119 ff) et Udvalg af hans Embedsskrivelser, og 1849 suppleredes det med en ny Samling ved *D. Pontoppidan* (Kirkehist. Saml. 1. Bd. S. 145 ff); begge viste, at han aldeles fyldestgørende varetog sine biskoppelige Forretninger. Det samme Indtryk faar enhver, som beskæftiger sig med hans Liv og Færd, og naar nu nedenfor hans Synodalmonita fremlægges for Offentligheden, er det ikke for at rense hans Minde, kun for gennem dem at give et Bidrag til Ribe Stifts Kirkehistorie og dermed ogsaa til en Karakteristik af baade Manden, Biskoppen og Tiden. At redegøre nærmere for dette, vilde her føre for langt og er ogsaa for saa vidt unødvendigt, som Teksten taler for sig selv og tilstrækkeligt tydeligt viser os saavel Brorsons egen Indstilling som — ved Formaningernes Gentagelse — de Vanskeligheder, han mødte i Gejstligheden. —

Stiftssynoderne eller Landemoderne var oprindelig Forsamlinger under Bispernes Ledelse, hvori alle Præster kunde deltage, og hvor der førtes Forhandlinger

om kirkelige Forhold, udstedtes Formaninger og Paabud (Monita), og hvor gejstlige Domssager, der var appelleret fra Provsteretterne, blev paadømt. Efterhaanden gled Præsterne ud, og kun Provsterne og deres Stedfortrædere regnedes for Medlemmer. Efter en Forordning fra 1618 skulde der være to aarlige Landemoder i hvert Stift; for Ribe Stifts Vedkommende afholdtes de henholdsvis i Ribe og Varde.

Der indledes med Gudstjeneste ved en af Provsterne, hvorpaa de egentlige Forhandlinger tog deres Begyndelse. Først kreeredes eventuelle nye Provster, og derefter oplæstes de kongelige Reskripter og Forordninger. Efter at saa mulige gejstlige Retssager var gennemgaaet og paakendt, fulgte Biskoppens Monita, og tilsidst sluttede Sammenkomsten med Bøn og Salmesang.

H. A. Brorsons Monita, som stammer fra hele hans Bispetid, findes i Stiftets Landemodeprotokol. De mindre betydende er her gengivet i Sammendrag, saa man dog kan se, hvad de indeholder, mens til Gengæld de mere karakteristiske er meddelt ordret. Retskrivningen er moderniseret.

Ribe, 21. Juni 1741. 1. Provster og Præster tilholdes alvorligt at indsende de paabudte Lister over fødte og døde, for at Antallet kan indberettes til Kanceliet inden Aarets Udgang

2. Provsten skal afæske Sognedegnene Oplysning om deres Indkomster inden Varde Landemode af Hensyn til den Pension, de skal svare til Latinskolerne efter Forordn. 17. Apr. 1739¹).

3. Provsterne skal undersøge, hvor langt man er naaet med Skolevæsenets Indretning, »og ifald samme endnu nogensteds skulde fejle og ikke være regleret i Anledning af de kongel. allernaadigste derom er

gangne Befalinger, de da se derhen, at Skylden ikke skal hæfte paa dem tillige med hvis deraf kan flyde, ifald saa priseligt og højnyttigt et Værk ikke skulde være bragt i Stand til den af Hs. kongl. Majest. aller-naadigst foresatte *Terminus.*«

4. Alle Slags Restancer skal indkræves til Varde Landemode.

5. Ribe Enkekasses Midler kan udlaanes mod vederhæftigt Pant.

6. Der gøres opmærksom paa en af Sgn. Hans Madsen udgivet Bog over Genesis, om nogen agter at forudbestille den.

Varde, 18. Oktober 1741. 1. De gamle Herredsprotokoller skal udskrives, naar de kun er autoriseret af Øvrigheden, selv om det ikke er sket paa stemplet Papir.

2. Da der klages over Sendrægtighed i Forsendelse af Embedsskrivelser, tilholdes Præsterne alvorligt uden Ophold at befordre slige »publique« Breve samt at forsyne dem med Ankomst- og Forsendelsesdato.

3. En Brandhjælpsrestance til Præsten i Aulum efterlyses.

4. Degnene skal tilholdes at indlevere den Skolepension, de er skyldige, inden hvert Aars *Martini.*²⁾

5. Præsteskabet opfordres til at række Provst Storm i Højen den sædvanlige Brandhjælp »til nogen *Soulagement* (d. e. Lindring), i denne ham overfaldne Ulykke« og indlevere den til Biskoppens Amanuensis til det forestaaende Ribe Landemode, saa at Hr. Storm kan modtage alt i een Sum, »da de for slig Medlidenhed kan vente sig Løn af Gud i Himlen og lige Vederlag, ifald slig Ulykke nogen af dem herefter skulde overkomme.«

6. Provsterne skal have »meget nøje Opsigt med og selv allevegne hos vedkommende drive paa, at

Katekisationen og Ungdommens Undervisning i Skoler og Kirker efter kgl. allernaadigste Lov og Befaling har sin tilbørlige Fremgang. Mangel derudi og Skylden derfor skal ufortøvet indberettes til Biskoppen, for at der betimelig kan raades Bod herpaa, og de som *Præpositi* ved paafølgende uforbigængelige Undersøgning kan være uden Ansvar og angerløse.«

7. Provsterne skal indsende Fortegnelse over theologiske Kandidater i Herrederne, og det indskærpes dem at efterleve Forordningen af 2. Nov. 1736³).

Ribe, 20. Juni 1742. 1. »Provsterne vil uophørlig drive paa, at ikke alene *Katekisationen* allevegne at vedkommende drives med al gudelig Flid og Munterhed, men at ogsaa den allernaadigste anordnede *Pontoppidans Katikismi* Forklaring, kaldet »Sandhed til Guds frygtighed«, alle Steder læres og bruges og uden videre Forhaling *introduceres*, hvor den maatte fattes. Skulde deres alvorlige Formaninger et eller andet Sted være frugtesløse, skal det ufortøvet indberettes med Oplysning om, hvorvidt Skylden ligger hos Lærerne (d. e. Præsterne) eller Tilhørerne.«

2. »Da den Misbrug et og andet Sted skal have indsneget sig, at naar en retsindig og trofast Herrens Tjener efter sit Embeds Pligt og ifølge den allernaadigste Befaling om *Konfirmationen* driver paa at faa de unge *confirmandos* oplyst i deres Saligheds Sag, de unge da, som ikke vil forstaa deres eget bedste, søger Tjeneste i andre Menigheder, hvor de kan komme af med mindre Flid og i deres Tanker lettere antages til *Konfirmationen*, hvilket foraarsager ikke alene Misforstaaelser iblandt Lærerne, men hvad ogsaa styrker slige vankundige Mennesker i de slette Tanker, som de har om den Alvorlighed, Omhyggelighed og Nidkærhed, som hører til den sande Kristendom og især det hellige Læreembedes retskafne Førelse,

maa ikke alene Provsterne og Præsterne med alsom største Flid tragte derhen, at de unge ikke ved Lunkenhed og Nachlässighed og syndig Føjelighed fremdeles skal gives Anledning til at søge saadanne Udeveje, men endogsaa de Lærere, som antager saadanne unge Mennesker til *Information* og *Konfirmation*, være tiltænkte (d. e. skal tænke paa) ved Guds Bistand, at se saaledes dem grundet i deres Kristendom, som de med god Samvittighed for Gud kan bestaa og ikke befindes at have gjort Herrens Gerning svigagtelig, naar saadanne unge paa Forlangende af Provsten og 2 Præster vorder *examineret*.«

3. Da Hovedsogn og Annex undertiden ligger i forskelligt Herred, skal hvert Sogn svare Afgift til den paagældende Provst.

4. 100 Rdl. kaldet *stipendium strucchianum*, kan udlaanes paa Rente mod skadesløs Forskrivning.

5. »Endelig blev af Biskoppens *Synodo* forestillet den store Skade, som Sognepræsten for Stavning Menighed, Hr. *Balslev*, er bleven tilføjet, at hans hele Lade i den store Storm afvigte Februar Maaned blev nedslaget, og hans derved forøgede slette Omstændigheder Deres Velærværdigheder Provsterne til den Ende *recommenderet*, at de vilde tale godt for ham hos Herredsbrødrene om at nyde halv Brandhjælp mere eller mindre efter enhvers gode Vilje og Lejlighed, som til førstkommende Varde Landemode behagelig kunde indsendes.«

Varde. 10. Oktober 1742. 1. Hvis en Præsteenke ikke bor i det Herred, hvor hendes Mand havde Kald, skal hun, for at faa Hjælp fra Enkekassen, gennem Provsten indsende Leve- og Vandelsattest.

2. De, der har kgl. Bevilling paa at komme i Ægteskab i forbudne Led maa ikke indfinde sig uden med deres Præsts Attest om, hvor nær de er beslægtet,

og hvad Tilstand og Formue de har. Attesten og den kgl. Dispensation nedlægges i Stiftskisten.

3. Hvis Provsten hører det ringeste Rygte om nogen af deres Herredsbrødre, skal de med »alsomstørste, allerunderdanigste Nidkærhed efterleve Kongens Lov (2—16, 3, 4, 5) for i Tide at forekomme Forargelser eller dog at befri sig selv for Ansvar.⁴⁾

4. »Saasom man ikke uden største Forundring maa erfare, at endogsaa blandt Præsterne skal findes dem, som vægrer sig ved at indføre *Pontoppidans Katekismi* Forklaring, kaldet »Sandhed til Gudfrygtighed« i deres Menigheder, saa vilde *Dⁿⁱ Præpositi*, naar deres derom gjorte alvorlige Formaninger og Forestillinger intet kan frugte, ufortøvet hos vedkommende *rekvirere* deres skriftlige Erklæring paa, af hvad Aarsag de nægter at indføre en Bog i Menigheden, som dertil er ikke alene af *Facultate Theologica approberet*, men endogsaa er af Deres kgl. Majestæt selv allerunderdanigst anbefalet, og mig samme saa snart muligt tilsende.«

Ribe 19. Juni 1743. 1. Provsterne skal ved Landemodet gøre Rede saavel for deres Herreders Kontingenter som for, hvad hver enkelt Præst har indleveret.

2. Provsterne skal indberette, om nogen anvender de til Fredericia og Helsingør Hospitaler henlagte Tavlepenge til Sognets Skole.

3. »*Dⁿⁱ Præpositi* vilde ingenlunde forglemme aarligen og i det seneste inden Allehelgensdag at indberette mig, hvorledes de i *Visitatser* har befundet Tilstanden i Menighederne og i Særdeleshed hver Præsts, Degns og Skoleholders enten Flid eller Forsømmelse, hvilke Beretninger skrives alle *in Folio*, at jeg kan lade dem hæfte tilsammen i eet Bind.«

Varde, 9. Oktober 1743. 1. Da Cirkulær-Brevene undertiden ikke tilbørlig befordres, men bliver her og der liggende, maa Afsendelsesdato altid paategnes, for

at det ved forefaldende Forsømmelse kan ses, hvor Skylden er, »som da ved forefaldende vigtige Omstændigheder alvorligen vil vorde anset.«

2. Efterdi fornemmes, at *Katekisationen* i Kirkerne ofte er ligere en Prædiken end *Katekisation*, vilde *Dni Præpositi* have flittig Indseende, at Lærerne (d. e. Præsterne) i deres *Katekisationer* bruger mange Spørgsmaal om den samme Ting og saa længe gør *Kvæstioner* af det, som Børnene svarer, indtil den guddommelige Sandhed, som der handles om, bliver tydelig fattet af de unge, hvilket da ogsaa er de gamle, tidt meget enfoldige og i Guds Kundskab ugrundede, saa vel som de unge til grundig Overbevisning; naar Sagen er paa den Maade ved mange *Kvæstioner* og Gensvar *illustreret* og med et eller andet Sprog af Skriften med Børnene *examineret*, trygget og bestyrket, da er det samme godt, at Præsten med en eftertrykkelig Opmuntring lægger unge og gamle den forhandende guddommelige Sandhed paa Hjerte til Formaning eller Trøst efter Sagens Beskaffenhed, dog kortelig, at de straks igen besinder sig, hvad de har at forrette, neml. *Katekisation*. Overalt ønsker jeg, at de som vil være aandelige Fædre og Mødre, maa indrette saadan hellig Forhandling, hvis egentlige *scopus* (Hensigt) er de unges og vankundiges salige Undervisning, ikke efter deres egen, men de enfoldige Børns svage *Capacité* (Fatteevne) og med den Helligaands Kraft og Naade selv smage i inderste Hjertegrund de livsaligste himmelske Sandheder, som de bør at meddele andre, at det maa ske med Hjertens Lyst og guddelig Enfoldighed i Vor Herres *Jesu* inderlige Kærlighed.«

Ribe, 17. Juni 1744. 1. »Saasom jeg med Bedrøvelse maa fornemme, at alle allernaadigste kgl. Befalinger og de jævnlige givne *Monita* til sammes allerunder-

danigste Efterlevelse uagtet; adskillige Præster skal *traktere Katekisationer* lunkent, ja somme Steder sjælden eller aldrig i hele Fjerdingaar bruge dem, saa vilde *Dni Præpositi* alvorligen betænke, at al saadan Forsømmelse ufejlbarligen vil ligge paa deres Ansvar, dersom de ikke samme faar enten betimelig afskaffet eller ogsaa til mig indberettet.«

2. Provsterne skal, naar de skriver til Biskoppen om forskellige Ting, af Hensyn til god Orden gøre det i forskellige Skrivelser.

3. Provsterne skal have Indseende med, at de kgl. Forordninger om Bryllupper, Barsler og lignende paa Helligdage efterleves.

4. Degnene skal ufortøvet befordre de Ordre eller Breve, som Præsterne tilstiller dem.

5. Afgangne Mag. Ursins Parafrase over adskillige af Skriftens Bøger, hvorom der før er givet Underretning ved Cirkulærbreve i Stiftet, kan faas til Forudbestillingspris.

6. Et nyt Skrift, kaldet Samling af adskillige nyttige og opbyggelige Materier, hvis Indhold er at recensere de i Trykken udkomne Skrifter, saa man paa Forhaand ved deres Indhold, anbefales.

Varde, 14. Oktbr. 1744. 1. Provsterne skal paase, at Lovens 2. Art. Pag. 229 ikke overtrædes og misbruges.⁴⁾

2. Ligeledes skal Provsterne paase, at Ministerialbøgerne altid er i god Stand.

3. For at forekomme den selvtagne Frihed mod Loven og Forordningen af 1707 skal enhver Præst, der vil rejse ud af Stiftet, skriftlig begære Biskoppens Tilladelse med Angivelse af Rejsested, Rejsetid og Aarsagen til Rejsen, samt hvem der skal besørge Embedet imens, ligesom han skal oppebie Tilladelsen, som

han skal meddele Provsten, Tilbagekomsten skal ligeledes tilmeldes denne.

4. Provster og Præster opfordres til at stræbe efter at faa nye Testamenter ind i deres Menigheder, og at saa vidt muligt hver af Konfirmanderne faar et, naar de undervises af Præsten.

Ribe, 16. Juni 1745. 1. »Efterdi der endnu klages over, at adskillige unge, som ikke har Lyst til at lade sig undervise til Salighed, hensniger sig til andre, hos hvilke de i kødelig Magelighed kan slippe til *Konfirmation* og det højærværdige Alterens *Sakramente*, som er en stinkende Lunkenhed og Føjelighed i Lærerstandens og al Vankundigheds og Vanvittigheds Moder, saa vilde *Dⁿⁱ Præpositi vigilere* for saadan Uheld i Tide enten selv at *remedere* eller mig ufortøvet at tilkendegive.«

2. »Efterdi det er bekendt, at Guds Nidkærheds Ild er paa mange Maader og Steder i den lunkne Kristenhed, ja endog allerede er begyndt i vore Grænser⁵⁾, der og ikke er andre Veje enten til at undgaa timelig og evig Fordærvelse end ved sand Hjertes Omvendelse fra den forskrækkelige kødelige Blindhed og Mørke til at faa Menneskene opvakt af den dybe Sikkerheds Søvn, end gudelig Nidkærhed i Lærerstandens, som er antændt af Vor Herre *Jesu* inderlige Kærlighed, saa lad os, elskelige Brødre, Provster og Præster og alle som unges eller gamles Undervisning er betroet, alvorlig, grundig og uophørlig betragte, baade hvor dyre vore egne og de os anbetroede Sjæle er købt, saa ogsaa det svare Regnskab, os forestaar, dersom nogen af dem ved vor Forsømmelse omkommer, og at vi ikke ved os (et) Øjeblik fri for at kaldes for Guds Dom til Ansvar for enhver af dem, liden eller stor, slet ingen undtagen. Og som det er, kære Brødre, min Skyldighed i Vor Herres *Jesu* inder-

lige Kærlighed dertil at formane eder, saa er det endnu mere nødigt og gavnligt, at I selv indbyrdes og ved al Lejlighed opvækker og opmuntrer hverandre til at være aarvaagne, fyrige og brændende i en Sag, som er Guds Kærlighed og Menneskenes Salighed saa allerhøjest magtpaaliggende.«

Varde, 6. Oktober 1745. 1. »Blev i Anledning af det over Landet øjensynlig blinkende Guds retfærdige Vredes Sværd forestillet og erindret Nødvendigheden, at *Dⁿⁱ Præpositi* aut nunc aut nunquam (nu eller aldrig) ikke alene i deres Menigheder jo mere og mere opløfter deres Røst som en Basun til at vise Menneskene den eneste Vej til at undgaa den ellers paafølgende større timelige og allerstørste evige Ødelæggelse og Fordærvelse, men endog derom alvorligen og flittigen at *konferere* med Herredsbrødrene, at sligt saa vidt muligt kunde ske med eet Hjerte og een Mund i alle Menigheder, paa det Sjælenes Frelse maatte blive Lærere og Tilhørere og os allesammen saa inderlig begærlig og umistelig, som den i sig selv er vigtig, og ikke aleneste allermest, men endogsaa aleneste nødvendig, og den landfordævelige, ja Sjæle evig myrdende Lunkenhed derimod vorde beskæmmet og afskaffet. Herren give Naade dertil for vor allerkæreste Frelsers Skyld. Desaarsag vilde og

2. *Domini Præpositi et Pastores* des flittigere besøge Skolerne og især efter *Konfirmations-* og *Skoleforordning*, *Anordning* og *Instruktion* drive paa, at Børnene lærer at kende Herren og i Hjertet at fatte de himmelske Sandheder, samt at Degne og Skoleholdere over Børnene flittigt i *Pontoppidans Katekismi* Forklaring, dog saaledes at de ikke bygger uden Grundvold og derfor uforbigængelig *katekiserer* med alle Børn hver Dag et Stykke af *Doctor Luthers* liden *Katekismo*, som bedst kan ske om Morgenens efter Bøn, Sang,

Bibellæsning og nogle af *Kapitlet* gjorde Spørgsmaal, eller om Aftenen ved samme Tid, og ikke agte, om kødeligt sindede Forældre, som aleneste sørger for, at Børnene kan lære at læse i en Bog, skrive og regne, skulde vise sig fortrydelige mod denne Skolernes allervigtigste Sag og fornemste Øjemed, som ofte sket er, men derimod overbevise dem om deres forargelige Afsigt med den alvorligste Formaning, at de dog en gang bliver vaagne til at sanse til at søge deres og Børnenes evige Salighed, førend det er for sildigt og bliver evigt fortrudt og begrædt, samt indstændigst bevægeligste Begæring, at saafremt de selv hverken vil eller kan søge deres Børns evige Frelse, de dog ikke vil hindre andre derfra, som maa tillige med dem være Gud derfor ansvarlige paa *Jesu Kristi Doms Dag*«.

Ribe, 15. Juni 1746. 1. Provsterne skal til Varde Landemode indlevere en skriftlig Beretning om Tilstandene i Herrederne, for derefter videre mundtlig at forhandle med Biskoppen.

2. De forrige Monita, især om Ungdommens Undervisning, gentages »paa det alvorligste«.

3. En Kapital paa 200 Rdl. tilhørende Lemvig Hospital, kan udlaanes mod »suffiçant« Pant til 5 p. C.s Rente.

Varde, 12. Oktober 1746. 1. »Uanset der ikke længe siden er sket Erindring om Forsømmelse i *Cirkulær-*Brevenes Befordring, foraarsages man dog til samme herved paa det alvorligste at igentage, siden Klagemaalene derover efter den Tid ikke er blevet ringere«.

Ribe, 14. Juni 1747. 1. Da afgangne Manasse Tøxens Enke i Felding er bleven hjemsøgt af en Ildebrand, som fortærede hendes Hus og Ejendele, hvorved hun med sit Barn og sin ældgamle Moder er kommen i en »meget armlig og ynkværdig Tilstand«, opfordres Provster og Præster til at lade sig disse fattige, hjem-

søgte Enkers Nød gaa til Hjerte og gennem Provsterne yde dem en Gave, som da indleveres til Varde Landemode.

2. Ligeledes anmodes Degnene om at understøtte den gamle Degn i Lem, der ogsaa ved Ildebrand har mistet alt.

3. »Efterdi der paa adskillige Steder skal være gjort slet eller ingen Anstalt til Skolernes Forbedring, som for Gud og Kongen aldrig kan forsvares, saa vilde *Dⁿⁱ Præpositi* bruge særdeles *Vigilance* og Alvorlighed i den Sag, at enten hvad der fattes, vorder opfyldt eller og ufortøvet angivet til videre Foranstaltning eller allerunderdanigst Forestilling. Det samme er ogsaa at forstaa om de i Deres *Distrikter* befundne Kirkers Brøstfældighed, samt hvad Forargelse i Lærernes Embede eller Huse maatte forefalde«.

4. Kapitalen fra Lemvig Hospital udbydes atter.

Varde, 11. Oktober 1747. 1. »Da det er at anse som en særdeles Guds naadige Forsyn over os, at foruden mangfoldige andre herlige Bøger ogsaa *Kæren af Lutheri* begge *Postiller* er i København i vort Modersmaal oversat og trykt, blev dette *Dⁿⁱ Præpositi* erindret i den faste Formodning, at de saa vel som *Pastores ecclesiarum* til ubeskrivelig Gavn for dette nordiske *Zion* paa alle mulige Maader stræbte^{te} efter, at deres Tilhørere kunde, næst den hellige Skrift, faa disse herlige Bøger at læse«.

2. Da en Del af Provsterne endnu ikke har svaret paa det kgl. Reskript af 2. Dec. 1746, hvad de i deres Embede kunde have bemærket til Forbedring af Loven, erindres de om snarest at indsende deres Anmærkninger til Biskoppen, som derpaa tilstiller Kancelliet dem. For ikke at sinke Ekspeditionen befales alle Provster at svare, selv om de ingen Forslag har at gøre.

3. Da Degnene somme Steder viser sig helt uartige

mod deres Sognepræster, skal Provsterne ved Visitatserne foreholde saadanne den dyre Ed, de aflagde ved deres Embeds Tiltrædelse, og i Mangel af deres Forbedring indberette dette til Biskoppen, »paa det at de derfor alvorligt kan vorde ansete«. Da det ogsaa erfares, at man adskillige Steder er efterladende med at ringe Bede og Fredsklokken Morgen og Aften, skal rette vedkommende tilholdes, at Lovens § 318 5 Artikel⁶⁾ med allerunderdanigst Hørsomhed vorder efterlevet«.

4. De Provster, der ikke mødte til Varde Landemode, maa ufortøvet indsende Visitatslister og Kirkesyn.

Ribe, 10. Juni 1748. 1. »Domini Præpositi et Pastores vilde uophørlig drive paa, at især Ungdommen faar nye Testamenter og flittig øver sig i deres Læsning, hvortil kan gives den dejligste Lejlighed ved de ugentlige Katekisationer, naar de tilholdes at efterslaa og tydelig at oplæse dicta classica (d. e. Skriftsteder) ved adskillige derom gjorde Kvæstioner.«

2. »Som der endnu adskillige Steder klages over, at Børnene ikke har Lyst til at lære noget grundigt i deres Kristendom, hvor de kan blive frie med en raa og umoden Erkendelse om Sandhedens Vej, saa bliver saadanne Præster alvorligen formanet nøje at eftertænke deres vigtige Embede og deres saavel som de arme Børns evige Salighed, forsikrende, at ved forventende Angivelse og Falskheds Opdagelse sliq Omgang skal blive brugt, som Sagens Vigtighed udfordrer«.

3. Provsterne formaneres igen alvorligt til at indsende deres Visitatslister.

4. Provsterne og Præsterne opfordres til at give en Gave til Degnen i Vorbasse, der ved Ildsvaade har mistet al sin Ejendel.

5. En Kapital paa 6—700 Rdl. kan mod 4 pCt.s Rente udlaanes hos Stiftsprovst Stokkemark, Ribe.

Varde, 9. Oktober 1748. 1. Provsterne og Præsterne opfordres til ved alle Lejligheder at minde Medhjælperne om deres Embeds Pligt og drage Omsorg for, at der herefter med dobbelt Nidkærhed kan oprettes, hvad hidtil har været forsømt.⁷⁾

2. De resterende Indberetninger fra Provsterne forlanges indsendt inden Aarets Udgang.

3. »Da Guds Ris, den fordærvelige Fæsygdom, endnu bliver ved iblandt os, til Bevis paa at han ikke har naaet det, som han søger, ja den midt under Plagen fremturende Genstridighed og Ugudelighed kan ikke spaa os andet end det allerværste, allerhelst som man i saadanne Tider ikke mærker en særdeles Guds Nidkærhed i Lærestanden, men meget mere dets *Contrarium*, altsaa I) har vi arme Lærere fremfor alle at falde Gud til Fode og erkende os som de, der ved eller bør vide Vor Herres Vilje, dobbelt strafværdige, i uafsladelig Suk og Bøn om Naade og Forbarmelse for *Jesu* Skyld, baade for os selv og det arme Land. II) Enhver retskaffen Sjælehyrde, som er vant til Hjertens fortroligen at handle i Bønnen med Gud som sin i vor milde Frelser forsonede hjerte Fader, tænke, at om der er nogen som kan staa i Gabet for Herren, da er det nu den høje Tid. III) Men derimod alle jordisksindede Lærere, som endog under alle Guds Trusler fremturer i Lunkenhed, Højmodighed og Verdens Kærlighed og ikke endnu vil skamme sig for Guds Vrede, som er saa kendelig iblandt os, de maa vide, at hver er i sit Sted Aarsag til Evangelii og Guds Naades Foragt, samt den deraf flydende timelige og evige Fordærvelse«.

Ribe, 18. Juni 1749. 1. Præsternes Opmærksomhed henledes kraftigt paa Enkekassen, som en Del af Gejstligheden ikke viser den behørigte Interesse.

2. Degnene tilholdes atter at vise tilbørlig Akkurateſse og Hurtighed i Besørgelse af Embedsbreve, da de ellers kan vente Suspension eller anden haard Straf, i Betragtning af Skrivelsernes eventuelle betydningsfulde Indhold.

3. Da Provst Hasse i Skive ved Byens Brand har mistet alt, og da hans Biskop anbefaler ham meget, opfordres Ribe Stifts gejstlige indtrængende til efter yderste Evne og Formue at støtte ham i Gerning med en Gave.

4. Ligeledes opfordres Degnene til at støtte den brandlidte Degn i Herslev og Viuf.

5. 300 Rdl. kan udlaanen mod 4 p.C.s Rente.

6. Til Dec. Termin kan 450 Rdl. udlaanen hos Stiftsprovsten.

7. »I Henseende til den i Lærerembedet saa højforødnede Alvorlighed og Nidkærhed vilde man de forrige *Monita* derom indstændigst og alvorligst have gentaget.«

Varde, 8. Oktober 1749. 1. Da der er klaget over Skolevæsenets slette Tilstand, skal Provsterne »med det allerforderligste« indberette, om Kongens Befalinger er efterkommet af vedkommende, ellers give Forslag om, hvorledes Manglerne kan rettes.

2. »Da man ogsaa helt ugerne maa fornemme, at adskillige Præster af blot Magelighed uden anden vigtig Aarsag lader oftest deres Prædikener forsyne ved andre, særdeles ved Degnene, saa anbefales Præsterne efterdags selv at forrette deres Embeder, saa ofte de ikke derfra ved uomgængelige Aarsager er forhindret, ligesaa og Provsterne dermed efter Lovens Tilhold vilde have nøje Indseende og, om alvorlig Formaning ej kan hjælpe, det nærmere indberette.«

3. Da en og anden Provst stadig ikke indsender de aarlige Fortegnelser over fødte og døde i rette Tid, erindres de derom »for den ellers i manglende Fald deraf flydende Ulempe at forekomme«.

Ribe, 17. Juni 1750. 1. Provsterne skal paase, at Restancer fra Kirker og Præster indbetales.

2. Da det ugerne er fornummet, at nogle Provster ikke aarlig visiterer trods Lovens udtrykkelige Befaling, tilholdes alle at rette sig herefter og efter de tidligere givne Monita, samt aarlig indsende Beretning om Forholdene i Menighederne og blandt Præster, Degne og Skoleholdere.

3. Ægteskabsbevillinger, som indsendes til Biskoppen, skal ledsages af Slægtskabs- og Formueattester, for at vedkommende ikke skal sinkes i deres Forehavende.

4. Biskoppen gentager sin Forestilling fra tidligere Synoder om Nødvendigheden af navnlig det nye Testaments Udbredelse i Menighederne, og da det forventes, at enhver indser den store heraf flydende Nytte og derfor gør sig Umage for at afsætte saa mange Eksemplarer som muligt, skal Præsterne gennem Provsterne forlange det Antal Eksemplarer, de ønsker. Biskoppen vil derpaa rekvirere dem fra København.

5. Ved Henvendelse til Stiftsprovsten eller Biskoppens Amanuensis kan nogle Penge faas til Laans.

Varde, 14. Oktober 1750. 1. Provsterne skal, naar de indberetter en Præsts eller Degns Død, huske at nævne Dødsdagen, og hvem der har Kaldsret.

2. »Da det meget ugerne er fornummet, at en og anden iblandt Gejstligheden ikke skal undse sig ved i offentlige Forsamlinger at være til Forargelse med *Raillerie*, uanstændige *Diskurser*, Dans og Spil *etc.*, saa bliver saadanne alvorlig formanet nøje at betænke deres vigtige Embede og det store Ansvar, der ligger

paa dem, om de ved saadan Omgang giver Anledning til, at deres Embede bliver lastet og de ugudelige styrket i deres Synder, og haver Provsterne enhver i sit Herred saavel med saadan som al anden Gejstlighedens Opførsel at have tilbørlig Indseende, og om de sligt ej ved Formaninger kan faa *remederet*, det for Biskoppen at angive, saafremt de ikke som selvskyldige vil anses. Ligeledes vil Provsterne nøje paaagte, at ingen Skoleholdere, som paa et og andet Sted skal være sket, holder Brændevinssalg og saaledes et Slags utilladeligt Krohold, og om det ej ved Advarsler og anden lovlig Anstalt var at afskaffe, da sligt til Biskoppen at indberette, at saadanne forargelige Skoleholdere derefter kan vorde *removeret*, og Skolerne med retsindige Personer forsynet.«

3. »Da tillige det meget ugerne maa fornemmes, at en og anden iblandt Præsterne meget letsindigt *trakterer* deres Embede og undertiden kommer saa uberegt paa Prædikestolen, at de næppe selv ved, hvad de vil sige, saa endog den enfoldige Almue kan forstaa det og støde sig derover, saa bliver herved til sligt, saa meget muligt er, at forekomme befalet, at samtlige Præster herefter i en dertil indrettet Bog indfører i det mindste en udførlig *Disposition* over det formemste Indhold af deres hver Søn- og Helligdag holdende Prædikener, som de altid vil holde i den Stand, at de ved Provstens og Biskoppens *Visitatser* kan forevises, saafremt de ikke i dets Mangel for Ulydighed mod denne paa kgl. allernaadigst Befaling grundet Anordning vil vorde anset.«

4. Degnene er forpligtet til paa Kirkestævne at forkynde de tilsendte Auktions-Plakater for gejstlige Dødsboer uden Betaling.

Ribe, 16. Juni 1751. 1. Det indskærpes, at da Lejermaalsbøder fra Præste- og Anneksgaarde tilfalder

fattige Præsteenker, skal Meddelelse om Lejermaal paa nævnte Steder gives Biskoppen.

2. Provsterne opfordres til at tegne Subskription paa den af Kommandørkaptajn de Thurah fra Engelsk oversatte Traktat om Døden (af W. Sherlock).

3. Stesows Huspostil for lærde og ulærde, som er oversat paa Dansk, anbefales Provsterne og Præsterne, saa de baade selv forudbestiller Bogen og søger at skaffe den Indgang i deres Menigheder.

4. Degnen for Nøvling og Sinding anbefales til den sædvanlige Brandhjælp.

Varde, 6. Oktober 1751. 1. Præsterne maa huske ved Ægteskabsdispensationer, naar noget skal erlægges til nærmeste Hospital, da samtidig med den tidligere omtalte Attest at indsende Originaldispensationen, da ingen Resolution ekspederes forinden.

2. Den Provsterne tidligere givne Erindring om at have Indseende med, at de kgl. Forordninger om Bryllup, Barsel etc. paa Helligdage bliver efterlevet, indskærpes.

3. Stiftsprovst Bützow i Aalborgs Udlægning af Johannes Epistler og nogle andre Skriftens Sprog anbefales.

Ribe, 14. Juni 1752. 1. Da nogle Præster skal undlade fra Prædikestolen at oplæse de anordnede kgl. Forordninger, f. Eks. om Sabbatens Helligholdelse og Bryllupper paa Landet paa de forordnede Dage m. m., skal Provsterne sørge for, at Kongens Vilje sker.

2. Da adskillige Degne skal udeblive med de Pensioner, de er pligtige at betale til Latinskolerne, skal Provsterne drage Omsorg for, at Restancerne indkommer inden Ribe Landemode næste Aar.

Varde, 11. Oktober 1752. 1. »Som det af de fra Præsterne Tid efter anden indkomne *Relationer* fornemmes, at en Del Forældre enten *opprimerer* deres

Børn eller formedelst anden deres Forsømmelse eller Uagtsomhed er Aarsag i Børnenes Ulykke paa andre Maader, saa vilde samtlige Præster efter Lovens 255 Artikel 10⁸) i deres Prædikener flittigen formane Forældrene i denne Sag at bruge al mulig Varsomhed og Forsigtighed.«

2. Provsterne skal have nøje Indseende med, at den kgl. Forordning om Hjemmedaab og Reskriptet om privat Kommunion⁹) ikke misbruges, da de, der handler derimod, maa tilskrive sig selv de deraf flydende Ulejligheder.

3. Da Kommandørkaptajn de Thurah har oversat en ny Traktat af W. Sherlock (om Guds Forsyn), anbefales denne til Gejstligheden.

Ribe, 20. Juni 1753. 1. Det indskærpes paany alvorligt Provsterne at have Opsyn med deres Herreders Gejstlighed.

2. Kommandørkaptajn de Thurachs Bog ligger færdig til Trykken, og Gejstligheden anmodes om at indgive Bestilling. Ligeledes henledes Opmærksomheden paa et Skrift af den tidligere Præst i Lejrskov, Alb. Thurah, om det gamle Sorø Akademi.

Varde, 3. Oktober 1753. 1. Provsterne skal sørge for, at der findes reglementerede Justitsprotokoller i Herrederne.

2. Da Dr. Goiske ved Københavns Universitet vil udgive en Forklaring over Søndagens Evangelier, skal Provsterne i deres Herreder lade et Prøveark cirkulere og derpaa indsende Bestillinger. Forfatteren vil da afgøre, om Bogen kan trykkes.

Ribe, 19. Juni 1754. 1. Da nogle Provster ikke har indsendt Afskrifter af Fundatser, Donationer og Gavebreve i Kirker, Skoler og Hospitaler (efter kgl. Befaling af 3. Nov. 1753) erindres de alvorlig om at gøre det inden August Maanedes Udgang.

2. de Thurah sender nogle af sine Oversættelser til Uddeling mellem Herredspræsterne.

Varde, 9. Oktober 1754. 1. Da der stadig er en Del Restancer fra Kirker og Præster, skal Provsterne faa dem inddrevet til næste Ribe Landemode og i det hele have Indseende med, at Præsternes og Kirkerne's Udgifter leveres i rette Tid. Det samme gælder Degnenes Pensioner til de lærde Skoler.

2. Af Lemvig Hospitals Midler kan 167 Rdl. 2 Mk. 12 Sk. udlaanes til førstkommende 11. Juni mod 4 pCt. Rente.

Ribe, 18. Juni 1755. Da adskillige Rettigheder efterhaanden er bortkommet fra en Del Embeder, idet de originale Dokumenter er forsvundet, anmodes alle gejstlige, som har saadanne i Hænde, at indsende disse til Opbevaring i Stiftskisten.

Varde, 8. Oktober 1755. 1. Da Degnene undertiden ikke holder deres Boliger i forsvarlig Stand, skal Provsterne nøje paase, at saadant sker, eventuelt fra drage Betaling herfor fra Dødsboet.

2. Den ved sidste Landemode udsendte Anmodning om at indsende Originaldokumenter gentages »paa det alvorligste«.

3. Sognepræst for Slangstrup og Ugelse Menigheder, Hr. Zwergius' Bog om det sjællandske Kleresi anbefales.

Ribe, 17. Juni 1756. 1. »*Domini Præpositi* vilde have behørig Indseende med at Præsterne overalt, nøjere end paa nogle Steder sket er, iagttager deres Embeds Pligt i Henseende til *Katekisationen* og Skolernes flittige Besøgelse, saa og derudi foregaa dem med deres eget priselige Eksempel«.

2. »Ligeledes vilde Præsterne alvorligen tilholde Degnene og Skoleholderne til med tilbørlig Flid at gøre deres Embede, og i Tilfælde enten af Forsøm-

melse eller forargeligt Levned sligt for Provsten angive, som derpaa med Formaninger og Advarsler søger at raade Bod, om sligt ikke kan hjælpe, da saadant deres Forhold til nærmere Foranstaltning til Biskoppen indberette.«

Varde, 6. Oktober 1756. 1. Provsterne, som paa deres Visitatser bør tage Syn over Herredskirkernes Brøstfældighed, skal tilstille Kirkens Patron eller Ejer en Genpart deraf, for at de i paakommende Tilfælde kan være fri for Ansvar.

2. Det indskærpes atter paa det alvorligste i rette Tid at indsende Pensionerne til de latinske Skoler.

Ribe, 15. Juni 1757. 1. »Da det ifølge *Reskript* af 6. November 1744 under kongelig Unaade og derpaa følgende Straf er Præsteskabet aldeles forbudet af fattige og Almuefolk at imodtage det mindste til Belønning af dennem, som agter at gaa til *Konfirmation*, og ej heller dennem derfra at afvise eller derved at opholde længere, end højst nødvendig udfordres at underrette dem om deres Saligheds Sag, saa bliver om samme kongel. allernaadigst Befaling herved gjort alvorlig Erindring, og vedkommende formaar da lige saa lidet af utilbørlig Aarsag fra *Konfirmationen* at afvise saadanne, hvilke tilstrækkelig er undervist og i deres Levned ustraffelige, som dertil at antage dem, der endnu maatte mangle den fornødne Undervisning i deres Saligheds Sag, da saadanne ellers i Tilfælde af vedkommende bevislig Klage derover maa vente paa tilbørlig Maade at vorde anset«.

2. »Saasom det er højlig magtpaaliggende, at *Ministerial*-Bøgerne alle Tider og paa alle Steder holdes i forsvarlig Stand, paa det der i paakommende Tilfælde kan have de fornødne Efterretninger, saa formaner *Domini Pastores* derudi endnu nøje at iagttage deres

Pligt og at vise al mulig *Accuratesse*, hvormed ogsaa *Domini Præpositi* vilde have alvorlig Indseende«.

Varde, 5. Oktober 1757. 1. Provsterne skal paase, at Katekisationer paa de befalede Tider afholdes oftere og alvorligere, end det er sket nogle Steder, og deri foregaa med et godt Eksempel.

2. Provsterne paalægges »uden videre Erindring« aarlig og i rette Tid at indsende Fortegnelse over fødte og døde samt Besked om Korn og Fedevarer i Herrederne, ligeledes »de saa ofte rekvirerede og dog fra en Del Provster adskillige Gange udeblevne Visitatslister og Efterretninger angaaende Kirkernes befundne Tilstand«.

Ribe, 14. Juni 1758. 1. Ligger Hovedsogn og Anneks hver i sit Herred, skal Studieskat og Katedra^ticum udleveres til den Provst, i hvis Herred Hovedsognet ligger, men Kirkernes Udgifter skal refereres for den Provst, i hvis Herred Annekset ligger.

2. Stiftets Degne opfordres til at yde den brandlidte Degn i Vilslev en Gave.

Varde, 11. Oktober 1758. »Da der fra nogle Steder indkommer Klagemaal, at en Del Forældre modvillig skal holde deres Børn fra de i Sognene oprettede Skoler, saa vil *Domini Præpositi et Pastores* desmere se den kongl. allernaadigste Forordning af 23. Januar 1739 *stricte* efterlevet, paa det slig Ungdommens utilbørlige Forsømmelse alvorlig kan blive afstraffet«.

Ribe, 20. Juni 1759. 1. Præsterne anbefales at tegne sig for Sognepræst Jørgen Hee, Allerup og Davindes, »grundige og opbyggelige Skrift over Passionen«.

2. Hos Biskoppens Amanuensis kan endnu købes Prokansler Pontoppidans Bøger om »Verdens Nyhed« og om »Sandheds Kraft mod Religionsspottere«.

Varde, 3. Oktober 1759. 1. Præsteskabet opfordres til at yde Hr. Lambert Borch i Ho Brandhjælp.

2. Naar nogen Præst herefter ønsker at rejse ud af Stiftet, maa han ikke alene indberette hvorhen og hvorlænge samt hvorledes Menigheden imidlertid bliver betjent, men ogsaa oppebie Tilladelsen, før Rejsen begyndes.

3. »Da jeg saa ofte har formanet, at de unge, i det seneste naar de *præpareres* til *Konfirmation*, førte saaledes altid sit nye *Testamente* med sig til deres Sjælesørgere, at de i det ringeste maatte være vel *verserede* i en og anden af Evangelisterne, saa mange som med nogenledes Nemme er begavet, førend de til *Konfirmation* antages, men dog alligevel maa beklage, at jeg paa *Visitats* oftest savner den Glæde at se Frugten af denne min Formaning, saa ombedes *Domini Præpositi et Pastores* paa det allerkærligste og indstændigste, at de i Betragtning af den ubeskrivelige Nytte, som Sjælene af Guds Ords villige og alvorlige Læsning og Betragtning i Liv og Død ufejlbarlig kan høste, enhver i sin Sted gør al mulig Flid dertil og ikke alene alvorlig driver paa, at samme Bøger anskaffes og af dem, det formaar, betales, men endog om nogenlunde muligt finder Udveje til, at de uformuende og fattige ogsaa kunde bekomme dette uskatterlige *Klenodie*«.

Ribe, 18. Juni 1760. 1. Da det baade er ubilligt og uforfødt, at Degne, hvor Hovedsogn og Anneks ligger i hvert sit Herred, bebyrdes med at ombære Provstebreve i to Herreder, skal de herefter kun gøre det i det, hvori Sognepræsten bor, dog med Undtagelse af dem, der særlig angaar Kirkeskolen eller de fattige i Annekset, hvorom Sognepræsten ellers ikke kan faa Underretning fra sin Provst.

2. Det paatales skarpt, at Fortegnelserne over fødte og døde dels ganske udebliver fra et og andet Herred, dels indkommer over Tiden, hvorfor Præsterne for-

manes til straks efter 1. Sønd. i Adv. at tilstille Provsterne dem samt ogsaa fremtidig en Liste over viede Par, for at Provsterne inden 3. Sønd. i Adv. kan indsende Fortegnelserne, »og jeg, som i den Sag har lidt mere Fortræd, end man forestiller sig, kan saaledes derfor herefter vorde forskaanet«.

3. Præsteskabet opfordres til at yde Hr. Peder Høyer i Oddum Brandhjælp.

4. Det bekendtgøres, at 4. Del af »Økonomisk Magasin« kan faas til Købs hos Biskoppens Amanuensis, ligeledes Prokansler Pontoppidans Prædikener og i nogle faa Eksemplarer hans Skrift »Sandheds Kraft mod Religionsspottere«.

Varde, 1. Oktober 1760. 1. »Efterdi jeg ved en og anden Lejlighed fornemmer, at det fattes her og der paa den alvorlige og bestandige anbefalede højst magtpaaliggende *Katekisation* uagtet de derom udgangne kongl. allernaadigste Forordninger saavel som og i afvigte Aaringer skete *Synodal*-Erindringer, saa vilde *Domini Pastores* selv tegne, baade hver Gang deres *Katekisation* saa vel som og af hvad Aarsag samme er bleven hindret og samme Fortegnelse til hvert Landemode mig indsende.«

2. De, der har bestilt Prokansler Pontoppidans Bog »Origenes Hafnienses«, maa afhente den hos Amanuensis. Endvidere henledes Opmærksomheden paa samme Forfatters Prædikener og 4. Del af »Økonomisk Magasin«.

Ribe, 17. Juni 1761. 1. Provster og Præster maa ved Indsendelsen af Fortegnelsen over fødte, døde og copulerede, som senest maa være tilstillet inden 3. Sønd. i Adv., huske at angive, hvor mange af de fødte og døde der er Mænd, og hvor mange Kvinder.

2. »Da der endnu rester nogle af de forlangte Efterretninger om *Katekisationen*, saa formodes vist, at

samme med forderligste indsendes. Deres Velærværdigheder *Domini Præpositi et Pastores* mærke vel, at det ikke sker til nogen flittig Guds Tjener at lægge Byrde paa, da man meget vel ved, hvor mange Forhindringer sig allevegne kan indfinde, men aleneste for at opmuntre dem, som har idet forsømmelige, dog paa en Maade, som kan regnes blandt de mildeste og kærligste.«

3. Hos Amanuensis kan faas til Købs: »Om den aandelige Aarvaagenhed« af Hr. Neuchs i Vejle.

Varde, 7. Oktober 1761. 1. Da der kun fra 6 Herreder, trods Biskoppens Skrivelse af 24. Jan. 1760, er indkommet Svar paa, hvorvidt der burde foretages Rettelser i de Efterretninger fra Stiftet, som hører til Justitsraad de Hofmanns Samling af Stiftelser og Foundationer, maa Provsterne til betimelig Tid skaffe Underretning baade om det manglende Stof og de historiske Efterretninger fra Sognene, saa det kan være Forfatteren i Hænde inden Aarets Udgang. Det maa ogsaa meldes, om der fra et Herred intet er at erindre, eller om Provsterne muligt har forhandlet direkte med de Hoffmann, for at Ekspeditionen fra Bispekontoret ikke skal forsinkes.

2. Da Biskoppen hvert Aar har »stor Fortræd« af, at nogle først indsender Fortegnelsen over fødte og døde og copulerede langt over Tiden, indskærpes endnu engang de tidligere saa ofte gentagne Synodalpaabud paa det alvorligste. Ligeledes maa Præsterne huske at opgive de fødtes og dødes Køn.

Ribe, 16. Juni 1762. 1. Da der er stor Forsømmelse hos en og anden Degn ved Bispebrevenes Befordring, skal Provsterne paa den notere Modtagelses- og Afsendelsesdato.

2. Det bekendtgøres, at Stiftsprovst Bützows Forklaring over de 2 sidste Kapitler af 1 Joh. Brev kan

faas til Købs; nogle Eksemplarer af Forklaringen til de første Kapitler kan ogsaa erholdes.

Varde, 6. Oktober 1762. 1. »*Domini Pastores* vilde uden Ophold fordre Skudsmaal af de fremmede Kvindepersoner, som kommer til deres Sogne, saafremt de vil *prætendere* nogen Rettighed til deres Bryllupper, naar saadanne bliver der trolovet«.

2. Efter Geheimeraad Holsteins Paamindelse erindres Provsterne om, at Kontingenterne til hvert Landemode leveres i samme Møntsort, som de er modtaget i.

3. Prokansler, Dr. Pontoppidans Bog »Sjælens Udødelighed« anbefales; den kan ligesom 6. Bind af »Økonomisk Magasin« faas til Købs hos Amanuensis.

Ribe, 15. Juni 1763. 1. Provsterne opfordres alvorligt til at sørge for, at alle Restancer bliver indbetalt til næste Varde Landemode, samt at alle Kontingenter, der fremtidig ikke er indkasseret i rette Tid, bliver inddrevet ved Eksekution.

2. Nogle Eksemplarer af Hr. Bergs Samlinger af Forordninger og Reskripter maa snarest afhentes og betales.¹⁰⁾

3. 4—500 Rdl., som stammer fra nogle Dødsboer, kan udlaanes mod billig Rente hos Stiftsprovst Stokke-mark. —

4. »Eftersom de paa mange Steder holder Bryllupper om Lørdagen, hvorved Natten derpaa til slet Forberedelse til Søndagen ofte ilde misbruges, saa vilde *Domini Præpositi et Pastores* saa vidt muligt stræbe, at Bryllupper hellere til en anden Dag bliver udsat«.

Varde, 5. Oktober 1763. 200 Rdl. kan til Dec. Termin udlaanes hos Amanuensis mod billig Rente.

1) Afgift til de lærde Skoler. 2) Mortensdag. 3) Provsterne skal undersøge de i Herredet værende theologiske Kandidaters Forhold og indberette dem. 4) D. L. 2—5—2: Præsterne maa ikke forrette Hjemmedaab og Kommunion uden Fornødenhed. 5) Der sigtes til Kvægpesten. 6) D. L. 1—15—15 handler om Degnenes Forpligtelser i saa Henseende. 7) Medhjælperinstitutionen, en Slags Menighedsraad, oprettedes ved Forordg. 29/3 1629 og skulde navnlig bistaa Præsten i Kirketugtssager. 8) D. L. 2—8—10. 9) Reskript af 7/1 1741 og Forordning af 3/7 1745 indskærper D. L. 2—5—2. 10) Samlinger af kgl. Forordninger, Reskripter og Plakater (ang. gejstlige Forhold) udgivet 1761 af Hans Mich. Berg.
